

A munkaerőhiány percepciója és a munkaerőhiányra adott reakciók a hazai vállalkozások körében

Elemzésünkben azt vizsgáljuk, hogy a hazai vállalkozások milyen arányban szembesültek a munkaerőhiányra visszavezethető nehézségekkel 2018 őszi és 2019 januárjában, valamint, hogy elsősorban milyen típusú cégek érintettek ebben a problémában. Részletesen bemutatjuk, hogy a vállalkozások milyen intézkedéseket alkalmaznak meglévő dolgozóik megtartása érdekében, illetve milyen lépéseket tesznek a munkaerőhiány kezelése szempontjából. Továbbá kitérünk arra is, hogy milyen arányban alkalmaznak külföldi állampolgárokat a különböző típusú cégek.

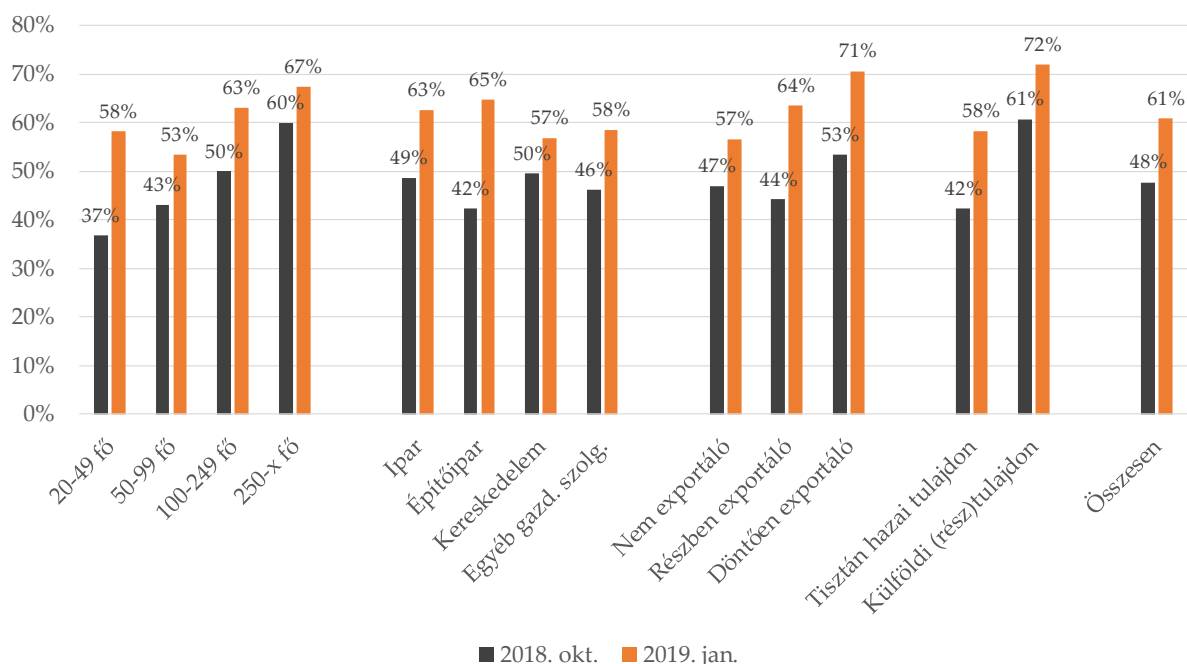
Az elemzéshez az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (MKIK GVI) negyedéves vállalati konjunktúravizsgálatának 2018. októberi és 2019. januári eredményeit használtuk fel. A felmérés keretében mindkét alkalommal 400 cégvezető véleményét kérdeztük cégük üzleti helyzetéről és kilátásairól. Emellett ezekben a hullámokban a munkaerőhiány mértékével, megelőzésével, kezelésével kapcsolatban is megkérdeztük a válaszadókat. A teljes minta mindkét esetben 300 kis- és középvállalkozást (20–249 fő között) és 100 nagyvállalkozást (250 fő felett) tartalmaz.

A munkaerőhiány percepciója

2018 októberében a válaszadók közel fele (48%), 2019 januárjában pedig már közel kétharmada (61%) szembesült a felmérés időpontját megelőző egy év folyamán munkaerőhiányra visszavezethető

nehézségekkel. A munkaerőhiány tapasztalata a nagyvállalatok, a döntően exportáló, illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek körében a legintenzívebb.

1. ábra: A munkaerőhiányra visszavezethető nehézségekkel szembesülő cégek aránya az utóbbi egy évben, N2018=400, N2019=398; százalék; 2018.10., 2019.01.

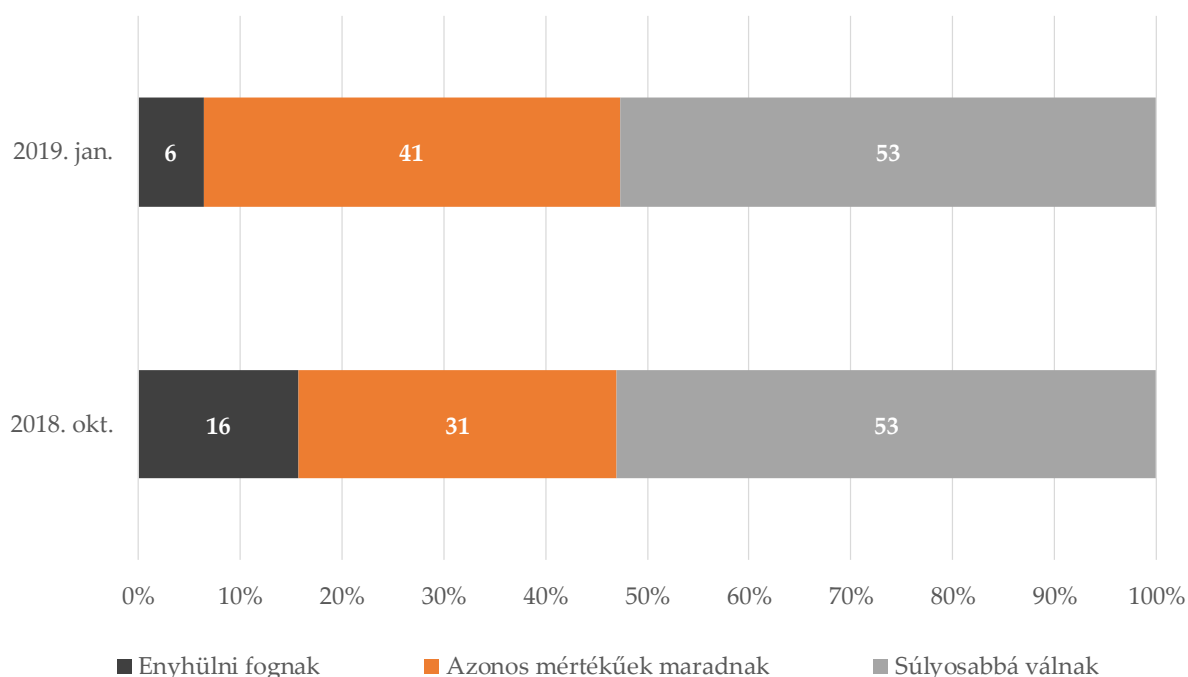

Forrás: GVI 2019

A válaszadók több, mint fele (53%) mindkét vizsgálati időpontban úgy vélte, hogy a munkaerőhiánnyal kapcsolatos problémák Magyarországon súlyosabbá fognak válni a következő egy évben. 2018. októberében 31%-uk, 2019. januárban 41%-uk vélte úgy, hogy

ezek a problémák a következő egy év folyamán azonos mértékűek maradnak, és csupán a válaszadók 16%-a (2018. október), illetve 6%-a (2019. január) számított arra, hogy e nehézségek enyhülni fognak.

2. ábra: A válaszadók véleménye arról, hogy a következő egy évben hogyan fognak alakulni Magyarországon a munkaerőhiánnyal kapcsolatos problémák, N2018=400, N2019=393; százalék; 2018.10., 2019.01

Forrás: GVI 2019

A munkaerőhiányra vonatkozó jövőbeni várakozásokat vállalatméret, gazdasági ágazat, exporttevékenység, illetve tulajdonosi

szerkezet szerint áttekintve nem tapasztalhatóak különbségek.

Intézkedések a munkatársak megtartása, illetve a munkaerőhiány kezelése érdekében

A meglévő munkaerő megtartását, illetve a munkaerőhiány kezelését célzó intézkedések vállalati kategóriák szerinti vizsgálata rámutat, hogy a munkaerőhiánnyal erőteljesebben szembesülő cégekre

jellemzőbb, hogy lépéseket tesznek a probléma megelőzése, illetve megoldása érdekében. Ugyanakkor a cégek lehetőségei is meghatározzák, hogy milyen mértékben tudnak bevezetni ilyen intézkedéseket.

A meglévő munkatársak megtartásával kapcsolatos lépések

A vállalkozások döntő többsége tett már lépéseket meglévő munkaereje megtartása érdekében. Legnagyobb arányban (86%) béremelést vezettek be, 55%-uk a munkakörülmények, munkaeszközök fejlesztésével igyekezett vonzóbbá válni dolgozói számára. A vállalkozások 41%-a továbbképzések biztosításával, 36%-a pedig

atipikus foglalkoztatási formák bevezetése által törekedett munkavállalói megtartására.

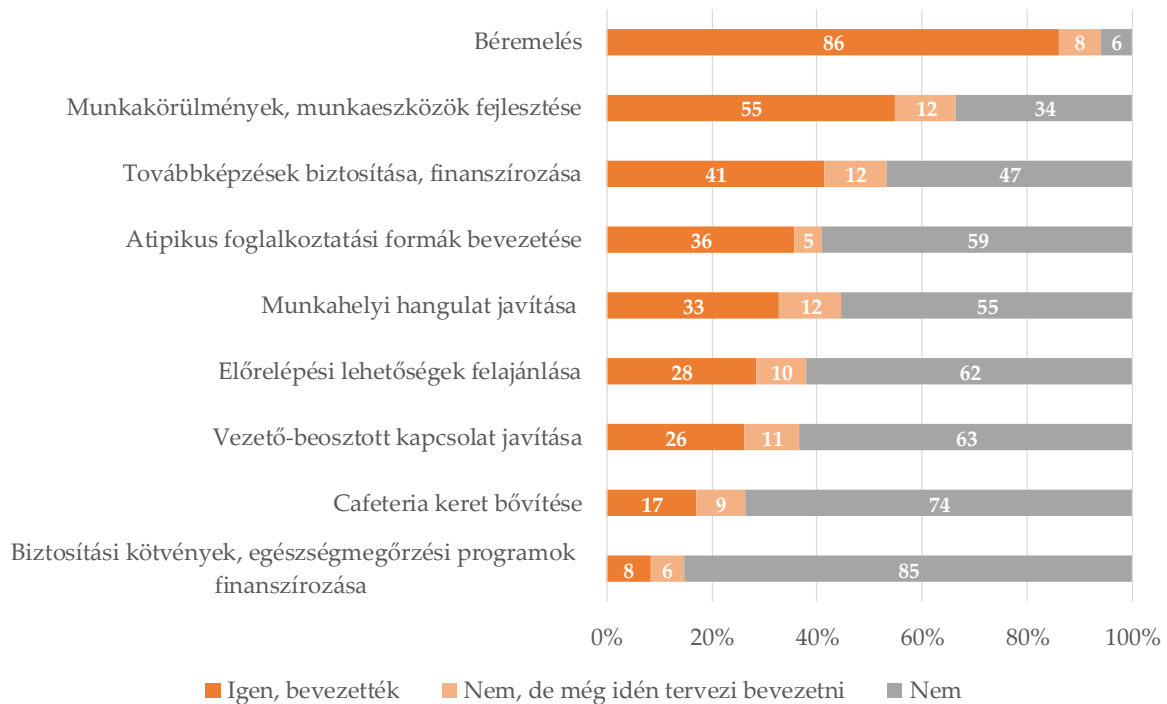
A munkaerő megtartása érdekében legkevésbé a 20–49 fős, a nem exportáló, illetve a tisztán hazai tulajdonú vállalkozások tettek lépéseket. Ezzel szemben leginkább a 250 fő feletti, a döntően exportáló, az ipar, illetve az egyéb gazdasági szolgáltatások

GHT 2019. június

területén tevékenykedő, valamint a külföldi (rész)tulajdonban álló cégek vezették be a

vizsgált intézkedéseket munkaerejük megtartása érdekében.

3. ábra: A vállalkozások meglévő munkaerejük megtartása érdekében megtett, illetve tervezett lépései, N=394–397, százalék, 2019.01.

Forrás: GVI 2019

A munkaerőhiány kezelése

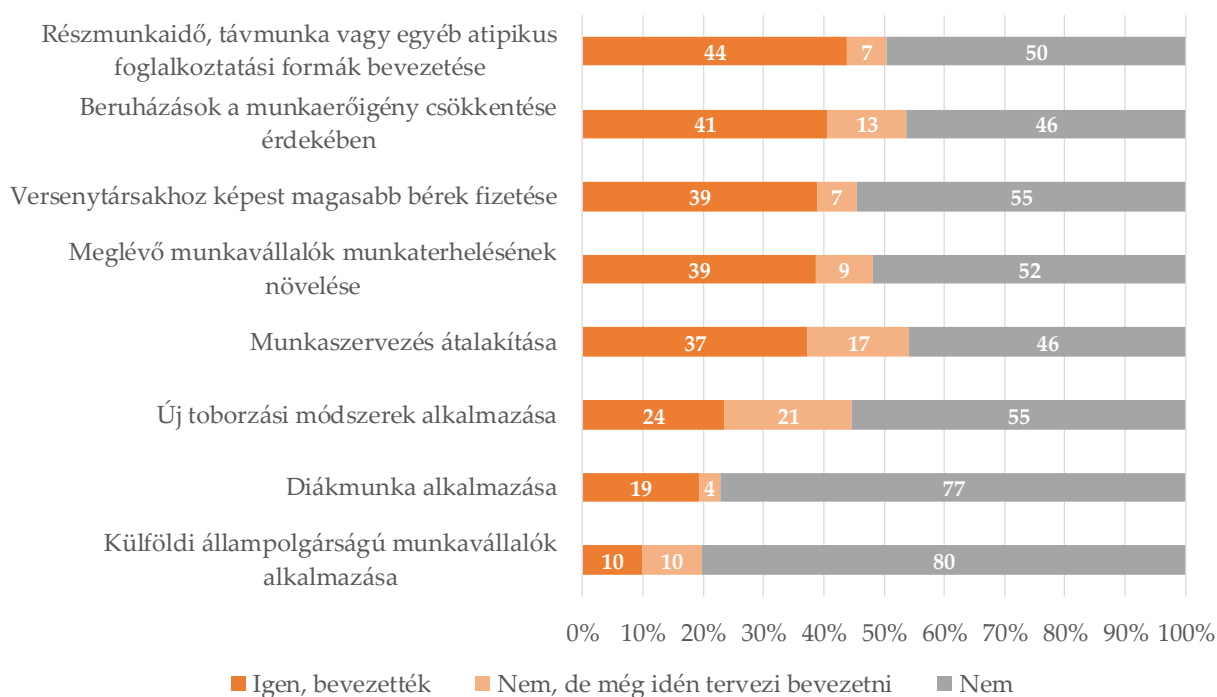
Az adatfelvételek alapján munkaerőhiányra visszavezethető nehézségekkel szembesülő vállalkozások legnagyobb arányban (44%) atipikus foglalkoztatási formák bevezetésével, a munkaerőigény csökkentése érdekében történő beruházásokkal (41%), valamint a versenytársakhoz képest magasabb bérek fizetésével, illetve a meglévő munkavállalók terhelésének növelésével (39–39%) igyekeztek orvosolni a munkaerőhiány kapcsán felmerülő problémáikat.

A tervek esetében azt láthatjuk, hogy minden ötödik munkaerőhiánnyal szembesülő vállalkozás (21%) új toborzási módszereket alkalmazna, 17%-uk átalakítaná a munkaszervezést. 13%-uk beruházna a

munkaerőigény csökkentése érdekében, nagyjából minden tizedik vállalkozás pedig külföldi állampolgárságú munkatársak alkalmazását tervezi.

A legkisebb mértékben a 20–49 fős vállalkozások, illetve az építőipari cégek vezették be az általunk vizsgált lépéseket. Jellemzően minél inkább külpiacra értékesít egy vállalat, annál jellemzőbb, hogy alkalmazta a vizsgált megoldásokat. Megállapítható az is, hogy a külföldi (rész)tulajdonban lévő cégek általában nagyobb arányban vezették be a munkaerőhiány kezelésére irányuló intézkedéseket, mint tisztán hazai tulajdonban lévő versenytársaik.

4. ábra: A vállalkozások munkaerőhiány kezelése érdekében megtett, illetve tervezett lépései, N=242, százalék, 2019.01.

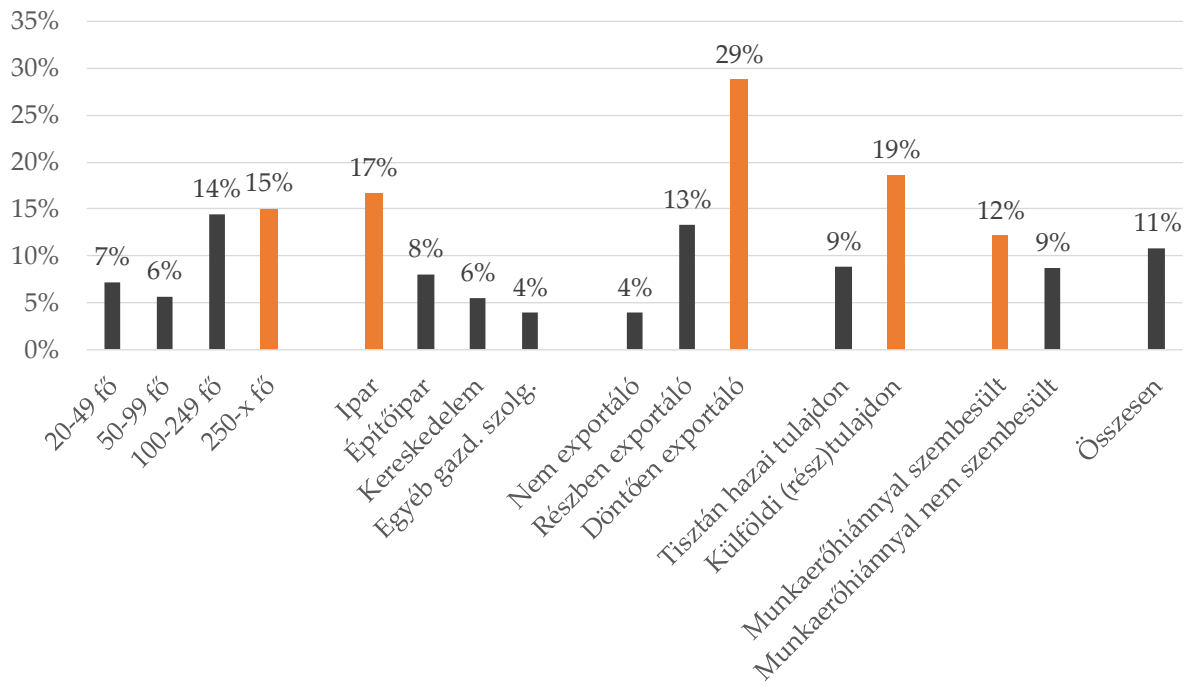
Forrás: GVI 2019

Külföldi állampolgárok alkalmazása

Össességében a megkérdezett vállalkozások 11%-ának (42 darab) voltak külföldi állampolgárságú dolgozói 2019 januárjában. Legnagyobb arányban a 250 fő feletti nagyvállalatok (15%), a feldolgozóipari cégek (17%), a döntően exportáló vállalatok (29%), illetve a külföldi (rész)tulajdonban lévő

vállalkozások (19%) alkalmaznak külföldi állampolgárokat. A munkaerőhiánnyal szembesülő cégek körében kis mértékben magasabb (9 %-kal szemben 12%) a külföldi munkatársakat is foglalkoztató vállalkozások aránya a munkaerőhiányt nem tapasztaló vállalatokhoz viszonyítva.

5. ábra: A vállalkozások által alkalmazott külföldi állampolgárok, N=382–390, százalék, 2019.01.

Forrás:

GVI

2019

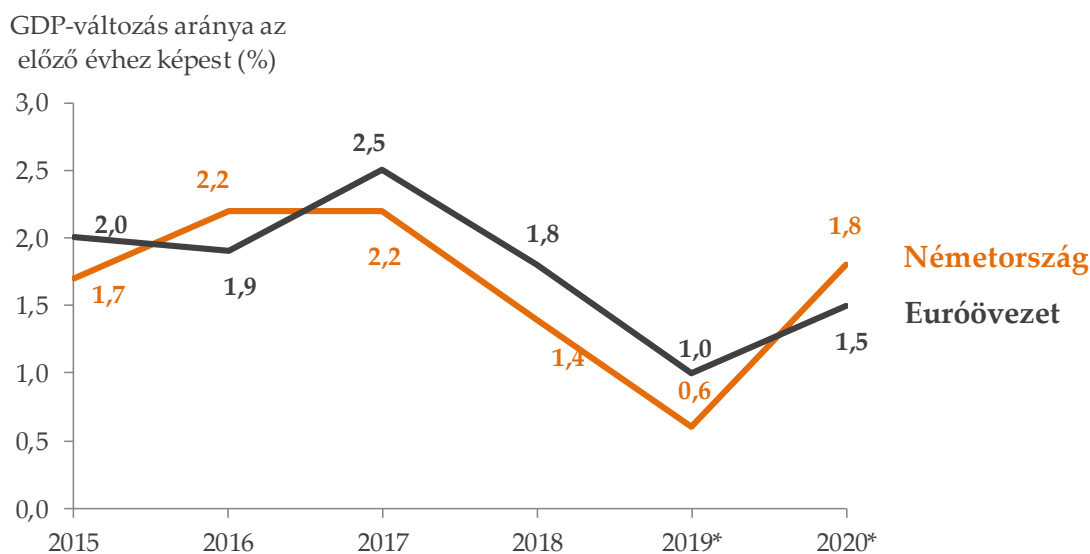
A nemzetközi és a hazai makrogazdasági környezet jellemzői

Az alábbiakban a nemzetközi és a hazai makrogazdaság jellemzőit ismertetjük, aminek keretében elemezzük Németország és az euróövezet GDP-jének növekedését, a GDP változását a válság kezdete óta eltelt negyedévekben, valamint a magyar ipari termelés alakulását.

Németország gazdasági teljesítménye jelentős hatással van a magyar cégek üzleti klímájára. A müncheni Ifo intézet előrejelzései szerint a német GDP növekedési üteme 0,6% lesz 2019-

ben, az euróövezeté pedig 1%. 2020-ban Németország esetében 1,8, az euróövezet esetében pedig 1,5%-os növekedési ütemet várnak (lásd 6. ábra).

6. ábra: Németország és az euróövezet GDP-jének alakulása

Forrás: CESifo 2019

Megjegyzés: A csillaggal jelölt évek az Ifo becsléseit mutatják.

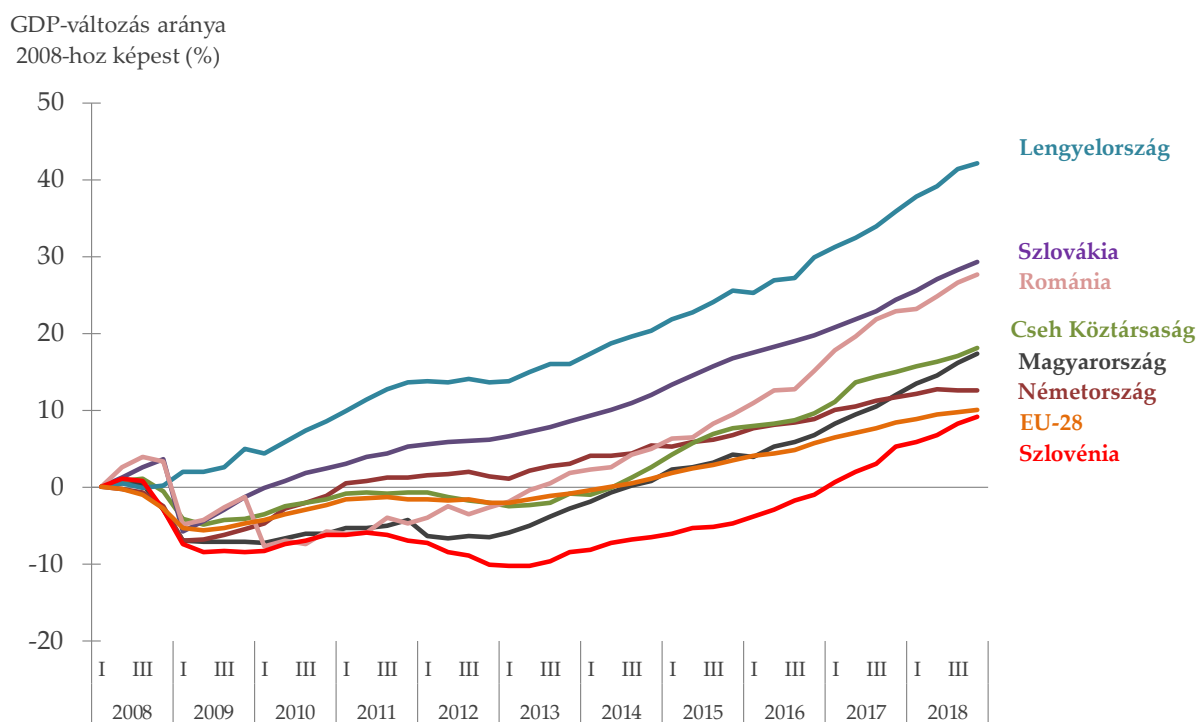
Az ábrán megjelenített adatok letölthetők az alábbi linken:

<https://www.cesifo-group.de/ifoHome/facts/Forecasts/Ifo-Economic-Forecast/Archiv/ifo-Prognose-14-03-2019.html>

A magyar gazdaság válságból való kilábalásának adatai arra mutatnak, hogy Magyarországon a GDP sokkal később érte el a válság előtti szintet, mint Szlovákia, Csehország, Románia, illetve Németország esetében (7. ábra). A másik fontos megfigyelés, ami az ábráról leolvasható, hogy miközben 2018. IV. negyedévében

Magyarországon a GDP csupán 17%-kal magasabb szinten állt a válság előtti (2008. I. negyedév) helyzethez képest, addig Lengyelországban ez az adat 42%, Szlovákiában 29%, Romániában pedig 28%. Ezen időszak alatt a lengyel, a szlovák, a román és a cseh GDP növekedési üteme is magasabb volt a magyarénál.

7. ábra: Hol tartunk a válságban? A GDP változása a válság kezdete óta eltelt negyedévekben (2008 q1 – 2018 q4)

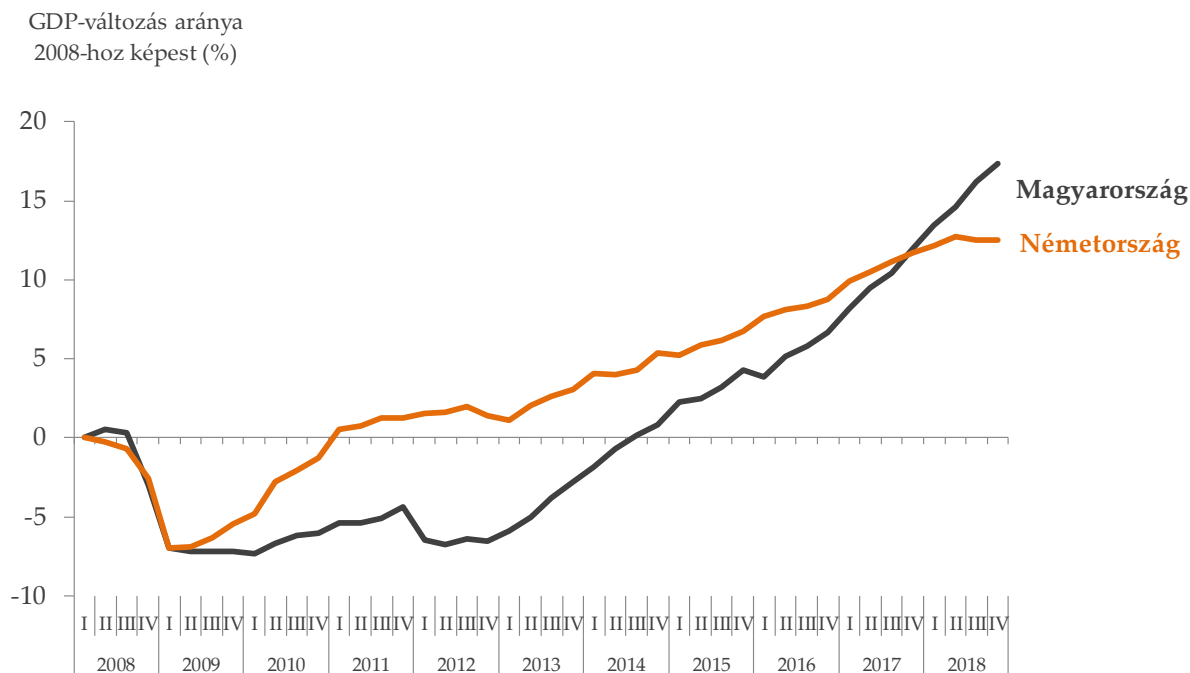
Forrás: GVI, saját számítás KSH, Eurostat és Destatis adatok alapján

A magyar gazdaság a válságból csak lassan tudott kilábalni: a német gazdaság már 2011 első negyedévében elérte a válság előtti szintet, míg ez a magyar gazdaságnak csak 2014 harmadik negyedévében sikerült. Biztató jel, hogy a magyar és a német gazdaság

növekedési üteme közötti különbség 2016 első negyedéve és 2017 negyedik negyedéve között megszűnt, a 2018-as adatok alapján pedig jelenleg a magyar gazdaság növekedési üteme egyre nagyobb mértékben megelőzi a német gazdaságét (lásd a 8. ábrát).

8. ábra: Hol tart Németország és Magyarország a válságban? 2008–2018

Forrás: GVI, saját számítás KSH és Destatis adatok alapján

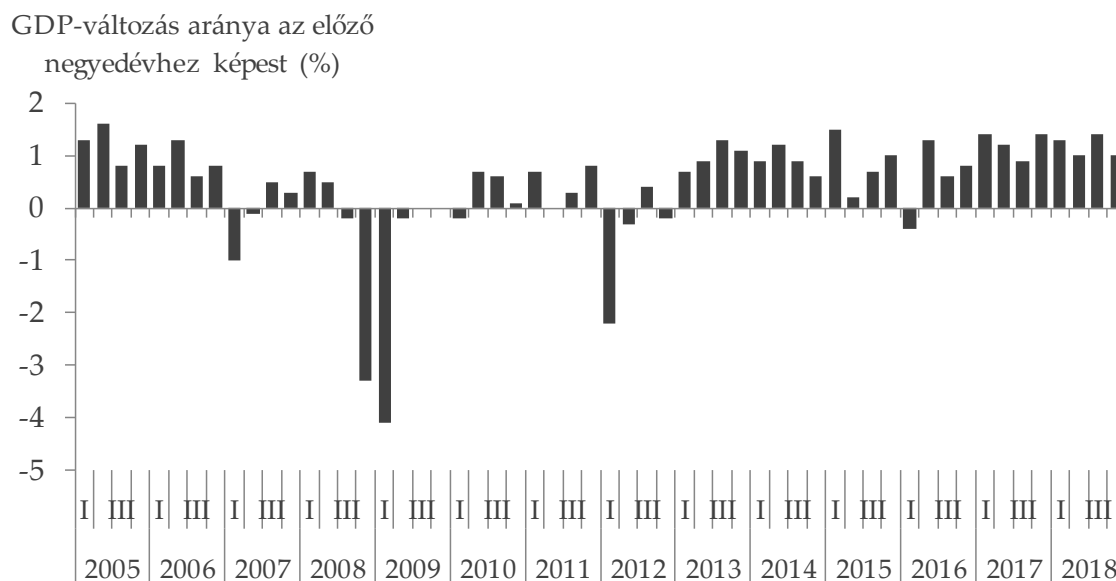
Forrás: GVI 2019

Megjegyzés: a grafikonok a GDP növekedés kumulált értékeit mutatják a 2008 első negyedévi értékhez képest.

A világgazdasági válság második hulláma 2012-ben érte el Magyarországot (lásd a 9. ábrát), majd a GDP visszaesése 2013-ban emelkedésbe fordult.

Az ipari termelés volumene 2019 februárjában 1%-os növekedést mutatott az előző havi adathoz képest, miközben az előző év azonos időszakának szintjét 5,9%-kal múlta felül (lásd az 10. és a 11. ábrákat).

9. ábra: A GDP szezonálisan és naptári hatással kiigazított, kiegyensúlyozott volumenindexe, 2005–2018, negyedéves adatok

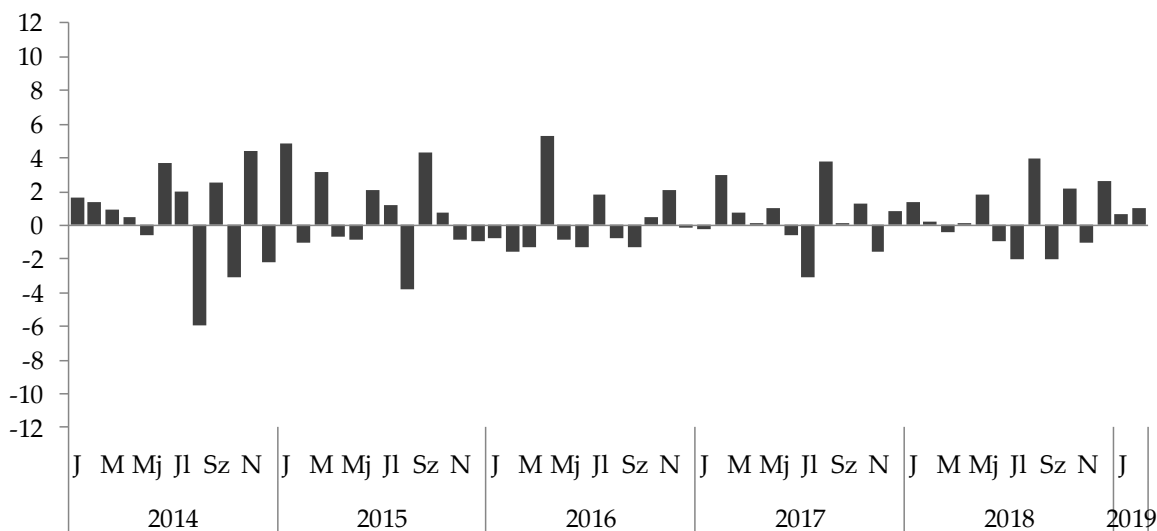
Forrás: KSH 2019

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetőek az alábbi linken:

https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qpt001.html

10. ábra: Az ipari termelés szezonálisan és munkanappal kiigazított volumenindexe (előző hónap = 0,0%), 2014–2019, havi adatok

Az ipari termelés volumenindexének változása az előző hónaphoz képest (%)

Forrás: KSH 2019

Megjegyzés: Az ábrán megjelenített adatok letölthetőek az alábbi linken:

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_oia029.html

Nemzetközi tendenciák

A termelési, fogyasztási és foglalkoztatási helyzet alakulása egyes, nemzetközileg fontos gazdaságokban, összehasonlítva a szakértői várakozásokkal és a megelőző időszakokkal.

		Vonatkozósi időszak	Tényadat	Várakozások	Előző időszak
	Munkanélküliségi ráta	(Jún)	5,0%	5,0%	5,0%
Németország	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Jún)	45,4	44,6	44,3
	IFO üzleti bizalmi index ¹	(Jún)	97,4	97,4	97,9
Franciaország	INSEE üzleti bizalmi index ²	(Jún)	106		106
	Munkanélküliségi ráta	(Jún)	3,7%	3,6%	3,6%
USA	CB fogyasztói bizalmi index	(Jún)	121,5	131,1	131,3
	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Jún)	50,1	50,5	50,5
Kína	Feldolgozóipari beszerzési menedzserindex	(Jún)	49,4	49,5	49,4

¹ <https://www.ifo.de/en/umfragen/time-series>

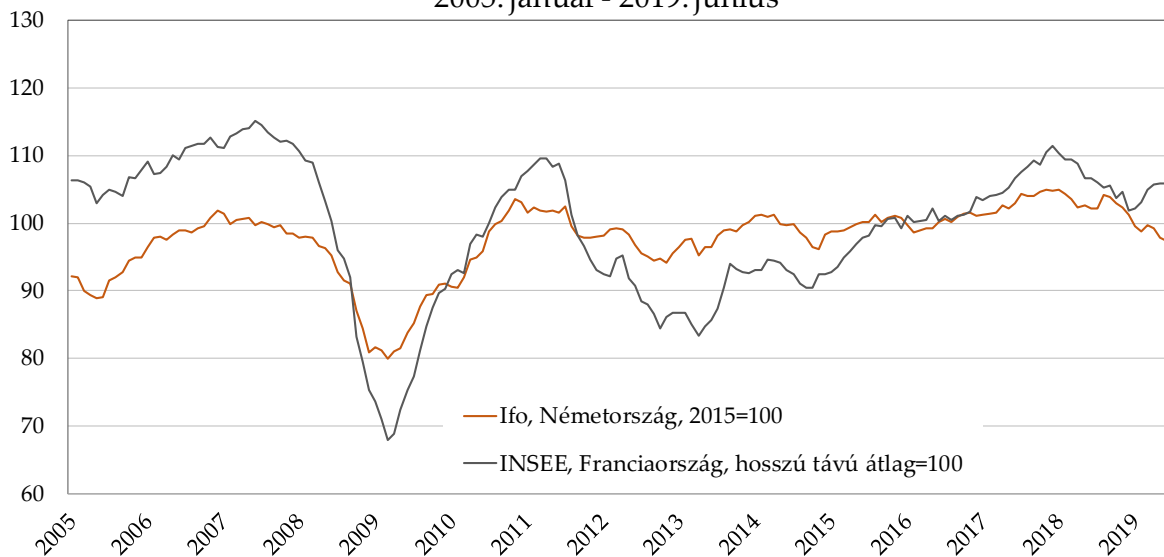
² <http://www.insee.fr/en/themes/indicateur.asp?id=105>

A többi adat forrása: <http://worldeconomiccalendar.com>

Németországban a munkanélküliek aránya áprilishoz képest nem változott és a várakozásoknak megfelelően alakult. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex (PMI) értéke növekedett és felülmúlta a várakozást. Az IFO üzleti bizalmi index értéke a májusihoz képest csökkent, és a várakozásoknak megfelelően alakult. A franciaországi INSEE üzleti bizalmi indexe az előző hónaphoz képest nem változott. Az Egyesült Államokban a munkanélküliek aránya kis mértékben növekedett, és alulmúlta a várakozást. A CB fogyasztói bizalmi index értéke csökkent és alacsonyabban alakult, mint a várakozás. A feldolgozóipari beszerzési menedzserindex értéke kis mértékben csökkent, és alulmúlta a várakozást. A kínai beszerzési index értéke nem változott a májusi adatokhoz képest, és alulmúlta a korábbi várakozásokat.

Üzleti bizalmi indexek alakulása hosszú távon

Az üzleti bizalom megítélése Németországban és Franciaországban, az Ifo és az INSEE vállalati konjunktúra-felmérései alapján, 2005. január - 2019. június

Forrás: www.ifo.de, www.insee.fr

Kapcsolat

Cím: MKIK GVI

1054 Budapest, Szabadság tér 7.

Tel: 235-05-84

e-mail: gvi@gvi.hu

Internet: <http://www.gvi.hu>

Készítette:

Horváth Ágoston, elemző, MKIK GVI

Vági Eszter, elemző, MKIK GVI

Kutatásvezető:

Makó Ágnes, PhD

ügyvezető, MKIK GVI

Publikáció esetén kérjük, hogy elemzésünkre az alábbiak szerint hivatkozzon:

MKIK GVI: Gazdasági Havi Tájékoztató,

2019. június, Budapest,

2019-07-12